

ELS HABITANTS DEL PLA DE L'ESTANY SEGONS UN MARIDATGE DE L'ANY 1491

Ventura CASTELLVELL

ELS MARIDATGES

Les relacions de població medievals més completes són, sens dubte, els fogatges. No obstant no són les úniques. Les necessitats fiscals van crear altres fonts d'ingressos que també relacionaven els pagadors en llistats. El monedatge o morabatí, les talles, els maridatges i els coronatges, entre altres, són els noms que reben alguns d'aquests impostos que, a més de l'interès econòmic que representa el seu estudi, tenen un gran valor demogràfic i onomàstic. Des d'un punt de vista onomàstic les nòmines d'aquests tributs contenen, a nivell general, una informació més limitada a causa de la seva reglamentació i de la documentació incompleta. Tres són els aspectes que limiten l'estudi onomàstic dels maridatges :

- a) els estaments que n'estaven exempts,
- b) no abastaven tot el país i les mancances són importants
- c) els totals que no relacionen els noms dels focs que han pagat.

El maridatge era un impost directe aplicat pels monarques de la Corona d'Aragó a partir del segle XIV. El motiu era sufragar els dots i les despeses dels casaments dels reis i de les infantes. Els primers cobraments amb aquesta funció, abans que rebessin el nom de maridatge, requeien només sobre els focs del patrimoni reial. Posteriorment, a partir del segle XV, també afectava, a més dels reials, els eclesiàstics, els ciutadans, els franquers i aloers. El clergues i els cavallers, així com els vassalls dels gentilhomes, n'estaven exclosos. Amb el pas del temps algunes poblacions reials i eclesiàstiques quedaren alliberades del seu pagament per raons diverses. Es va cobrar fins al segle XVII.

A partir de l'any 1419 els vassalls dels senyorius eclesiàstics van passar a contribuir amb vuit sous per foc, els de viles reials, els vassalls de ciutadans i els jueus 17 sous, els franquers 34 i els focs aloers pagaven 51 sous. Un sou equivalia a 12 diners, 20 sous a una lliura i, per tant, una lliura 240 diners. Ferran II, el 1481, va eximir del pagament del maridatge els vassalls de l'església en el cas dels casaments de les infantes il·legítimes. El 1493 va ordenar que es taxés el maridatge a partir de l'últim fogatjament i va reduir el pagament en un 10 per cent per als pobres i miserables.

El maridatge no és un bon punt de partida per quantificar la població real del país. Es pot utilitzar per omplir, amb limitacions, els buits que hi ha entre fogatge i fogatge. Cal tenir present la dificultat que hi ha de conèixer exactament la proporció de focs que n'estaven exempts, les deduccions reals pels pobres o el grau de frau fiscal. A més és difícil de trobar el coeficient més fidel a la realitat que pugui permetre traduir el nombre de focs en nombre de persones. Aquest coeficient, en el cas dels fogatges, pot variar entre 4 i 6 segons l'època i el país. Però encara que es parteixi d'un o altre coeficient, el resultat no és gaire fiable a causa de la diversitat de dades que s'han de tenir presents i que són de difícil obtenció. A més, molt sovint, els focs es pactaven amb el col·lector, fet que ens porta a considerar els focs dels maridatges com una xifra mínima.

El tema dels maridatges ja ha estat estudiat amb anterioritat. En concret el de l'any 1491 és el que ha despertat més interès. Ara per ara aquests estudis s'han dirigit cap a àrees geogràfiques molt concretes. Prim Bertran a Notes de demografia i onomàstica lleidatanes de finals de l'Edat Mitjana. El fogatge de 1491, en un article publicat l'any 1980, estudia la ciutat de Lleida i la seva zona d'influència; V. Castellvell, F. Fucho i J.R. Vinaixa a Un cens del segle XV. Els habitants de la batllia de Miravet i les comandes d'Ascó, Horta i Vilalba segons un maridatge del 1492, treball en premsa, analitzen totes les poblacions de l'antiga Castellania d'Amposta a les actuals comarques de la Terra Alta i Ribera d'Ebre. Dintre d'un estudi més ampli R. Garcia i M. V. Martínez a Población, jurisdicción y propiedad del Obispado de Gerona. Siglos XIV-XVII editat a Girona el 1976, van utilitzar els maridatges com a font complementària dels fogatges en l'estudi de la població del bisbat de Girona i la seva dependència. Un dels maridatges que utilitzen és el del 1491. A més, Prim Bertran l'any 1982 va publicar un article sobre el maridatge que es va cobrar el 1496 amb motiu del casament de Joana, filla de Ferran II, coneguda com "la boja", en una article que porta per títol La col·lecta del "maridatge" de 1496 al bisbat d'Urgell.

EL MARIDATGE DE L'ANY 1491

Es va cobrar amb motiu del casament de la infanta Isabel, filla del rei Ferran II, amb el príncep Alfons, hereu del tron de Portugal. La infanta Isabel, que havia nascut el 1470, era l'hereva de les corones d'Aragó i Castella. El matrimoni va durar poc. Vuit mesos després moria el príncep Alfons a conseqüència d'una caiguda del cavall. L'any 1497 Isabel es casava de nou. En aquesta ocasió amb el seu cunyat Manuel, rei de Portugal. El matrimoni també va durar poc, perquè Isabel va morir de part l'any 1498.

Ferran II va dictar l'ordre de cobrament del maridatge el 24 de gener de 1491 des de Sevilla, durant la campanya militar contra el regne moro de Granada. Els encarregats van ser mossèn Andreu de Peguera, cavaller conseller de Ferran II i Mestre Racional, i mossèn Jaume de Montfort, tresorer del rei al Principat de Catalunya. Era habitual que aquest tipus d'impostos es cobressin a partir de les demarcacions dels bisbats, potser perquè els focs de vassalls eclesiàstics eren majoria a molts bisbats. El Mestre Racional va buscar un o diversos col·lectors per a cada bisbat per portar a

terme el cobrament. Aquests, a la vegada, tenien uns sots-col·lectors (notaris, batlles, prohoms, procuradors o jurats) que eren els que directament s'encarregaven de recollir els sous per foc.

Les dades sobre els maridatge de l'any 1491 del bisbat de Girona es poden consultar en els volums registrats amb el números 2571 i 2574 del Reial Patrimoni que es troben a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA) de Barcelona. El procés de col·lecta va durar uns tres anys i mig. No obstant la major part de focs van pagar el 1491. La primera anotació d'aquest bisbat és del mes d'octubre de 1491 i la darrera del febrer de 1494. Les poblacions del Pla de l'Estany tenen dates diferents. Les compreses entre els folis 188 i 199 són del 5 d'octubre de 1491; les dels folis 210 al 241 corresponen al 1491, al dia i mes indicat al començament de cada parròquia. En el cas concret de les nòmines de les parròquies on l'abat de Banyoles tenia vassalls, la data és la del 3 de novembre de 1491. Sembla, no es pot precisar perquè les indicacions dels anys són poc precises, que a partir del foli 241 v és l'any 1492, del foli 255 v de l'any 1493 i l'últim del recull, foli 261, tal com diu en l'encapçalament, és del 6 de febrer de 1494. En aquests últims folis hi ha les parròquies de la baronia de Vilademuls, que van de finals del 1492 a principis del 1494.

Els maridatges contenen dades que no es troben en els fogatges. Així el de 1491 respecte a l'únic fogatge que hi ha del segle XV, el de 1497, publicat per Josep Iglésies, presenta les següents novetats:

- a) Indica els oficis en alguna població. Aquest és el cas dels habitants de Banyoles, que tenia 50 paraires, 14 teixidors, 7 sabaters, 6 sastres, 5 fusters, 3 barbers, 3 ferrers, 2 bracers, 2 carnisers, 2 especiers, 2 guanteres ("gonter" en el document), 1 ballester, 1 baster, 1 calceter, 1 corder, 1 metge, 1 mercer, 1 moliner ("moner" en el document), 1 notari, 1 oller, 1 panyeter (és un "serraller que fa panys"?) i 1 traginer.
- b) Dóna el nom dels masos ròncecs i el nom del seu propietari. Aquests masos, que no estaven habitats, eren cultivats per habitants de la mateixa parròquia o de parròquies veïnes. Es per això que també paguen el maridatge. Gairebé tots són de jurisdicció eclesiàstica. Aquests masos segurament estaven desfets des de les calamitats del segle anterior. El fet que a finals del XV s'estiguin treballant és un indicatiu del creixement de la població, que necessitava noves terres per a poder subsistir. El registre 2571 del Reial Patrimoni de l'ACA indica els masos ròncecs al final de cada parròquia, però només ho precisa en alguns pocs casos: 2 masos ròncecs a Vilavenut, 2 a Serinyà, 1 a Crespià, 1 a Centenys i 3 a Mata. En canvi el registre 2574 relaciona a part aquests masos sota el títol de "ronechs e desglessia": 1 a Cornellà, 2 a Ravós, 2 a Sant Andreu del Vilar, 1 a Vilert, 2 a Porqueres, 3 a Fontcoberta, 2 a Serinyà, 6 a Sant Vicenç de Camós, 1 a Miànegues, 5 a Banyoles, 2 a Sant Andreu del Terri, 3 a Riudellots de la Creu, 1 a Esponellà i 2 a Terradelles.
- c) Indica la jurisdicció senyorial. La jurisdicció religiosa es la majoritària. Després ve la reial. Els franquers són molt pocs. No hi ha ni aloers ni focs senyorials. Destaquen les jurisdiccions de l'abat de Banyoles, de la baronia de Vilademuls, de les vegueries de Besalú i Girona. Van intervenir en la col·lecta de l'abat del monestir de Sant Esteve de Banyoles el procurador general Pere Anglada i el notari de

Banyoles Miquel Batlle. Abastava les següents parròquies: Banyoles, Vilert, Porqueres, Fontcoberta, Serinyà, Sant Vicenç de Camós, Miànigues, Usall, Guèmol, Llavanera i Pujarnol. A més d'altres que no són del Pla de l'Estany. La baronia de Vilademuls comprenia els llocs de Santa Llogaia del Terri, Vilamarí, Galliners, Sant Marçal de Quarantella, Parets, Orfes, Terradelles, Martís i el Vilar de Sant Andreu; la majoria són actualment del terme municipal de Vilademuls. Consta que Sant Andreu del Terri és de la vegueria de Girona i Crespià de la vegueria de Besalú. No indica la dependència dels altres llocs eclesiàstics.

d) Els noms dels pagadors. Respecte al fogatge de 1497 és més complet. Mentre que el maridatge indica el prenom i el cognom, el fogatge molt sovint només el cognom.

El maridatge, però, també té una destacada mancança: és incomplet. No surten tots els veïnats ni les antigues parròquies situades en el que actualment és la comarca del Pla de l'Estany. Entre les que falten, hi ha la de Santa Maria de Camós o la d'Esponellà. D'altres no és possible conèixer-ho amb seguretat. Algunes que en el fogatge de 1497 presenten relacions separades, en el maridatge de 1491 estan agrupades. Aquest és el cas del terme de Cornellà del Terri, que en el maridatge inclou en una mateixa nòmina els nuclis de Borgonyà, Corts, Ermedàs, Pujals dels Cavallers, Pujals dels Pagesos i Sorts. A més no hi consten els focs religiosos, ni els de cavallers, ni els de ciutadans, ni els aloers. Es poden comparar els llistats del 1491 amb els del 1497 i cercar els focs de cavallers absents en el maridatge. I tampoc no se sap si hi havia altres exempcions. Per tant des d'un punt de vista demogràfic és difícil saber els nombre exacte de focs que hi havia en el Pla de l'Estany l'any 1491.

Encara un detall de gran interès onomàstic del maridatge de 1491. Les dues minories religioses hi són presents: jueus i moros o sarràins, com els anomena la documentació catalana medieval. El cas dels jueus és de gran importància perquè es tracta de les últimes llistes de jueus catalans abans de l'expulsió. El maridatge de 1491 no indica cap jueu del Pla de l'Estany. Sí, en canvi, els d'altres poblacions catalanes. Una lectura no exhaustiva ha permès localitzar els següents focs jueus: Tarragona 17 focs, Girona 12, Lleida 38 i Cervera 32. El cas dels moros és ben diferent, però no per això menys important. A la Catalunya Nova no n'hi havia, però les terres del Segre i de l'Ebre encara conservaven destacades comunitats musulmanes que es relacionen a part en els llistats. Cal remarcar que es tracta de llistats cada vegada més reduïts. En el fogatge del 1497 encara hi apareixen, però en el del 1515 ja estan tots cristianitzats.

LA TRANSCRIPCIÓ

He copiat les nòmines de les parròquies pagadores del volum 2571 de l'ACA, limitant-me només a les que actualment formen part de l'actual comarca del Pla de l'Estany. Algunes parròquies, però, per relacionar els seus pobladors utilitzen dos, o fins i tot tres, llistats diferents. El registre 2574 presenta part de la informació del 2571. Des del foli 201 del registre 2571 fins al final es relacionen les mateixes parròquies, pobladors i masos que al registre 2574, amb algunes variacions en la presentació i l'ortografia dels noms.

He transcrit els documents mantenint l'ortografia i la puntuació original, desenvolupant les grafies abreujades sense deixar-ne constància. He regularitzat les majúscules de l'inici dels paràgrafs i dels noms propis, i també els signes "j" i "v" que transcriu "i" i "u" quan he cregut que representaven aquests sons. El text apareix sense puntuació, com era habitual en molts documents de l'època. La seva senzillesa evita interpretacions errònies. La grafia d'alguns noms propis pot sorprendre per la seva arbitrariedad ortogràfica, per la manca d'accents i perquè, en algun cas, s'aparta dels criteris ortogràfics moderns o de la forma més habitual. Alguns d'ells apareixen ortografiats diferentment. En general no costa gaire relacionar-los. Els fragments que falten perquè són de difícil lectura o per defecte del paper, apareixen indicats amb tres punts entre claudàtors.

Ofereixo també un resum dels focs de les parròquies que surten en el maridatge i en el fogatge de l'any 1497 dels actuals municipis del Pla de l'Estany. En aquest cas he utilitzat la transcripció que d'aquest fogatge va fer Josep Iglésies, obra que detallo a l'apartat bibliogràfic.

Cal fer notar que en el maridatge hi ha dues relacions del Vilar de Sant Andreu i que els noms de les dues nòmimes coincideixen. En el cas dels focs partits, una meitat d'església i l'altra del vescomte de Peralada (3 focs a Santa Llogaia del Terri) i una meitat d'església i l'altra de mossèn Belloch (1 foc a Galliners), estan comptabilitzats com d'església perquè pagaven com a eclesiàstics, és a dir, 8 sous. En el quadre que resumeix els focs del fogatge de 1497, al lloc de Corts es relacionen els capellans de Sorts, Pujals dels Pagesos, Borgunyà, Corts i un més del qual no s'indica la parròquia. Els 6 focs de Terradelles del 1497 són els de Sant Andreu del Vilar de 1491 i els 7 focs de 1497 són els de Terradelles.

TRANSCRIPCIÓ del maridatge de les parròquies del Pla de l'Estany de l'any 1491, que es troba a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Patrimoni, registre 2571

Portada:

1491 Maridatge de la infanta Da. Isabel princesa de Portugal

f. 188 v

La parroquia de **Vilavenut** homens desglesia

Barthomeu Ort

Gabriel Batlle

Johan Riba

Miquell Soler

Anthoni Riba

Lorenz Vilar

En Truy tots de la almoyna de Gerona

Lo mas Capmagre tel en Vilar de Ollers lo qual Vilar es de jurisdiccio del bescompte e tes per lo benifet del spital de Gerona ronech

Lo mas Garau quis te per la dite almoyna conrehet mossen Barthomeu prelat de dite parroquia ronech

Los quals VIII masos a raho de VIII sous valen III lliures XII sous LXXIII sous

f. 189 v La parroquia de **Serinya**
homens desglesia

Bernat Casadevall

Miquell Serra

Johan Caselles devall

Sabestia Jamich

Madona Josera

Miquell Conill

Casadevall Masella

Anthoni Moli

Anthoni Ortes

Johan Basch stansa al mas Barthomeu Steve

Anthoni Baixes

Lo mas Sabadi per lo camerer de Ripoll ronech

Los quals sobre dits XII masos a raho de VIII sous valen IIII lliures XVI sous LXXXXVI sous

f. 190 La dite parroquia de **Serinya**
homens reals

Barthomeu Illa

Barthomeu Fabrega

Pere Puig ferrer

Bernat Mir

Segimon Ferrer

Sabestia Maso

Sabestia Vila

Johan Careres

Pere Guillem Figuera

Anthoni Casadevall

Pere Vey

Barthomeu Bruguera

Andreu Benegan alias Riera

Johan Aulim

Pere Budalles

Pere Albussa

Lo mas Gaules quis rep lo senyor rey sta en mans del batlle general

Lo mas Sabadi ronech alias Bartuch

Los quals sobre dits XVIII masos homens reals a raho de XVII sous per fochs valen XV lliures VI sous CCCLVI sous

f. 193 v La parroquia de **Font Cuberta**
homens desglesia

Ffeliu Puyol
Anthoni Duimer
Bernat Prat de Frexanet
Barthomeu Spital
Garau Pages de la Oliuda
Miquell Detorres
Pere Rovira
Jaume Vilardemi

Los quals sobre dits VIII masos a raho de VIII sous valen III lliures IIII sous LXIII
sous

f. 194 En la dita parroquia de **Font Cuberta**
homens reals

Jaume Mir de Pranadones
Ffeliu Ferrer
Pere Casademunt de Gavarres
Miquell Rovira texidor
Anthoni Puig texidor
Ypolit Salvatella
Steve Ferrer farrer

Los quals sobre dits VII masos reals a raho de XVII sous per foch valen V lliures
XVIII sous CXVIII sous

f. 194 La parroquia de **Vilert**
homens desglesia

Johan Corts
Pere Pasqual
Thomas Delofeu
Anthoni Mir
Berthomeu Ferran qui te lo mas Dexesa

Los quals sobre dits VI masos desglesia a raho de VIII sous per foch valen II lliures
VIII sous XXXVIII sous

f. 194 v La parroquia de **Crespia**
homens desglesia

En Puig de Pomera
En Porrexes
En Barthomeu Capelles
Johan Traginer
Pere Conill

March Conill

Pere Capelles

Miquell Coste de Portell

En Pages de Portell

Lo mas Samaso ronech tel en Quer de Sponella tes per lo senyor bisbe de Gerona

Los quals sobre dits X ffochs o masos desglesia a raho de VIII sous per foch valen IIII lliures LXXX sous

f. 194 v En la dita parroquia de **Crespia**

homens reals

En Ramon de Pomiya se te per la muller den Reyada

En Costa de Pompia se te per en Reyades

En Traginer demunt

En Gaspar Arnau carniser

En Gispert

En Johan Gorgolls vells e miserable

Los quals sobre dits VI fochs o masos reals a raho de XVII sous per foch valen V lliures II sous CII sous

f. 195 v La parroquia de **Sent Miquel de Campmajor**

homens desglesia

Pere Brugada

Barthomeu Trofeta

Martoria Texidor

Barthomeu Prat

Pere Rovira

Los quals sobre dits V masos desglesia a rao VIII sous valen II lliures XXXX sous

f. 196 La parroquia de **Senteyes**

homens desglesia

Gaspart Casademunt

Miquel Migavila

Bernat Valoria

Pere Simon

Miquell Puig

Johan Perejohan

Andreu Devall

Barthomeu Sala

Los quals sobre dits VIII fochs o masos desglesia a raho de VIII sous valen III lliures IIII sous LXIII sous

Homens reals

Baldiri Cardona
Los mas Renard ronech XXXVIII sous

f. 196 v La parroquia **Descalç**
homens desglesia

Pere Matha
Marthoria Garau

Los quals sobre dits II masos desglesia a raho de VIII sous per foch valen XVI sous
XVI sous

f. 197 La parroquia de **Vantayoll**
homens desglesia

Pere Costa
Jaume Soler
Martoria Bellpuig
March Casademunt
Lo mas Sacarreras qui te per la [...] de les Arenes conreen lo alguns

Los quals sobre dits fochs o masos desglesia que son V a raho de VIII sous per foch
valen II lliures XXXX sous

f. 197 La parroquia de **Matha**
homens desglesia

Anthoni Frigolla
Miquell Ferrer
Anthoni Braylla
Johan Ferrarges
Garau Quintana
Miquel Vilardell

Lo mas Casabella set madona Josana Casabella miserable viuda per labat de Banyolles
Lo mas Tinell conreen lo en Jusana tes per lo dit abat
Lo mas Vilardell demunt tel en Miquell Ferrer e altres tots ronechs

Los quals sobre dits VIII masos desglesia a raho de VIII sous per foch valen III lliures
XII sous LXXII sous

f. 198 La parroquia de **Folgons**
homens reals

En Coll Ferrer
En Fontenella

f. 198 La parroquia de **Mianeges**
son desglesia

En Serda es del benifet de Sent Barthomeu de Banyolles

A raho de VIII sous VIII sous

f. 198 v La parroquia de **Sent Marti de Capmajor**
homens desglesia

Berenguer Joffre
Anthoni Bosch devall
Pere Coma
Anthoni per lo mas Vidal
Johan Cases

Los quals sobre dits V masos desglesia a raho de VIII sous valen II lliures XXXX
sous

f. 198 v La parroquia de **Briolf**
homens desglesia

Steve Squerd
Pere Pla de Briolf XVI sous

f. 198 v La parroquia de **Puig Ornolf**
homens desglesia

Ffranci Cardera
Anthoni Matha XVI sous

Hom real

Miquell Sotiran es del batlle de Puigornolf XVII sous

f. 199 La parroquia de **Morlant**
homens desglesia

Johan Rodege hom desglesia VIII sous

Real

Sabestia Genestar
En Pere Solera XXXVIII sous

f. 199 v La parroquia de **Usay**
hom desglesia

Casadevall de Cursach VIII sous

f. 201

Item posam en rebuda den Jaume Ponç ciutada de Gerona subdeleguat e procurador nostre en demanar [...]bre lo dit dret de maridatge en la ciutat e bisbat de Gerona lo qual dret per nosaltres sa rebut de tots lochs devall mencionats segons apar per lo compte quens ha donat segons segueix

f. 210 v Vall de **Cornella** loch real
homens desglesia

A XVIII de octubre any desus dit Anthoni Agosti batlle de dite vall e Miquell Salvany de dite vall migensant jurament dixeren e adveraren no haver mes fochs en lo dit loch sino los deus anomenats

Primo Anthoni Agosti
Miquell Salvany
Pere Pla
Pere Boer
Johan Guixeres
Johan Coll
Miquell Barera
Miquel Quintana
Bernat Feliu
Pere Mas Marti
Pere Vila devall
Pere Steve
Johan Ferron de Sabruguada
Sabestia Mari
En Mer Pages
Narcís Cap de Ferre

Los quals sobre dits XVI fochs reals son en dit terme a raho de XVII sous per foch CCLXXII sous

f. 211 Ydem vall de **Cornella**
homens desglesia

Primo na Miquella que fou muller den Miquell Nicolau
Anthoni Bernat
Johan Ferro de Caselles
Sabria Carrer
Madona Moserada Guali
Pere Bellsom
Guabriell Puig Torrat
Gabriell Soler
Johan Rocha
Narsís Adroher
Pere Cros
Jaume Palet
Barrau Demont
Bartomeu Ffeliu
Pere Vidal
Pere Borrell
Pere Poch

Baldiri Collell
Miquell Noguera
Pere Lossa
Johan Rocha
Johan Serir
Jaume Lavenera
Jaume Borrell
Pere Palagri
Pere Vila
Barthomeu Bret
Miquell Jaume
Anthoni Orriol
Miquell Gerones
Johan Serra
Barthomeu Batlle
Matheu Duran
Johan Mari
Anthoni Caselles
Lo mas Pasqual que conreha en Barau Demont
Guaspar Ylla

Los quals sobredits XXXVII fochs desglesia que son en dit loch a raho de VIII sous per foch valen XIII lliures XVI sous

CCLXXXXVI sous

E mes paguen los dits homens de dite val de Cornella XIII lliures XII sous per serts fraus que dite vall avien fets en lo dit maridatge CCLXXII sous

f. 216 v **Ravos**

A XXII de octubre any demunt dit en Miquell Casademunt e Jaume Bernoy del dit loch migensant jurament juraren no haver mes ffochs en dit loch sino los devall anomenats

Primo Johan Batlle
Miquell Casademunt
Blay Dalmau
Miquell Pages
Jaume Portell
Macia Perpinya
Pere Anthoni Fferrer
Johan Rosello
Miquell Guali
Jaume Bernoy
Miquell Viroy
Miquell Sabria
Arnau Texidor
Lo mas Ribals que te Bartomeu Serre

Lo mas Climent que te Miquell Frigola

Los quals sobre dits XV masos o fochs desglesia que a raho de VIII sous per foch valen CXX sous

f. 221 v **Sent Andreu del Vilar**

perroquia de Terradelles

A XXVII de octubre any demunt dit Narsis Alech e Miquell Geli e Miquella Griffeu migensant jurament dix e advera que son los fochs de dite parroquia los devall anomenats

Primo Narsis Alech

Miquell Geli

Miquella Griffeu per lo mas Griffeu

Lo mas Geroni

Ffranci Oliveres

Jaume Spital

Lo mas Marti que te lo dit Alech

Lo mas Casademunt que te dita Grifeu

Los quals demunt dits VIII fochs son entre poblats e ronechs desglesia que a raho de VIII sous per foch valen III lliures IIII sous LXIII sous

ff. 223 v - 225 La vila de **Banyolles**

es del abbat

A III de nohembre any demunt dit en Pere Anglada e Guabriell Furguell de dite vila de Banyolles migensant jurament advera que son los fochs desus anomenats de dite vila

Primo Bernat Pla sabater

Pera Ffita perayre

Berthomeu Çalavie fuster

Luys Figuera corder

Raffell Serre ferrer

Garau Cathala perayre

Anthoni Clara ferrer

Pere Argelagua moner

Miquell Brunells texidor

Jaume Ros perayre

Madona Tassia viuda

Benet Tassi perayre

Pere Vilabosch fuster

Luys Jonquar sastre

Johan Pla perayre

Matheu Mates ferrer

Johan Ros sabater

Johan Simon perayre

Jaume Agosti çabater
Miquell Rovira texidor
Berthomeu Noguera perayre
Ffranci Mas devall perayre
Pere Bonet perayre
Pere Ffrou perayre
Pere Resquas perayre
Raffell Mas den Çabater
Barthomeu Font brasser
Johan Vives çabater
Miquell Prat perayre
Pere Budalles perayre
Berthomeu Vilarodona çabater
Ffranci Palma
Constansa Puyola viuda
Demia Gali berber
Guillem Caselles panyater
Steve Pla sastra
Guillem Clos mercer
Nicolau Dalmau spacier
Guabriel Furgell
Sabestia Clos gonter
Salvador Faner metge
Feliu Porxes çabater
Barthomeu Parer texidor
Gabriel Puig traginer
Guillem Sauri oller
Ffranci Almel·l cal·sater
Andreu Prat spacier
Bernat Pi perayre
Miquell Pau sastre
Anthoni Borrás perayre
Anthoni Joher perayre
Pere Tordella perayre
Nicolau Palet fuster
Guabriell Puig perayre
Guillem Comes perayre
Johan Vila perayre
Johan Malorqui
Caterina Comes viuda
Miquell Batlle notari
Franci Puigsach sastre
Guillem Comes perayre
Anthoni Fferres perayre
Johan Millars berber
En Mer Garau perayre

Pere Johan perayre
Luys Malorqui perayre
Johan Casamijana fuster
Miquell Plana perayre
Gabriell Frou perayre
Lorenç Fexes perayre
Ffranci Bahurd perayre
Demia Joffre perayre
Pere Fferrando texidor
Pere Fferrer perayre
Pere Ffares perayre
Miquell Masso perayre
Carles Salo perayre
Anthoni Casals fuster
Pera Mateu perayre
Anthoni Pau carniser
Jaume Massot carniser
Anthoni Puig perayre
Johan Mir perayre
Mateu Fferrer perayre
Bernat Puigsech perayre
Pere Anglada
Pere Rocamora perayre
Bernat Comes texidor
Bernat Puigsech texidor
Johan Puigsech texidor
Benet Arnaldis
Jaume Malloles
Amador Puig texidor
Pere Rovira texidor
Barthomeu Fares perayre
Johan Brugada perayre
Johan Rovira perayre
Jaume Perpinya texidor
Jaume Careres perayre
Eliador Fortinada viuda
Ffranci Vila demi perayre
Johan Fferrer perayre
Johan Guixo
Guillem Ferrando texidor
Gil Daygues sastre
En Toni baster
Guillem Toni perayre
Johan Ffrou sastre
Marturia Mas berber
Miquell Hort

Johan Fontenella perayre
Madona Eugenia viuda
Miquell Casadevall perayre
Lo Vila demi perayre
Johan Puig texidor
Baltasar Mieres sabater
Marturia Porxes gonter
En Ros balaster
Narsis Cathala perayre
En Palomar brasser

Los quals demunt dits CXX fochs son desglesia e del dit abbat que a raho de VIII sous per ffoch valen XXXXVIII lliures DCCCLX sous

f. 226 Vilert

A dit jorn e any desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vasalls del dit senyor abat en poder dels quals havie jurat Jaume Abella demunt batlle e Barthomeu Abella devall de dite parroquia segons ffa ffe lo dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera

Primo lo mas Casellas
Lo mas Strada
Lo mas Abella demont
Lo mas Ferrer o Costa
Lo mas Gili o Careras
Lo mas Anglade devall
Lo mas Massot
Lo mas Guarrigua
Lo mas Pastell
Lo mas Savarrens
Lo mas Garau
Lo mas Abella devall
Lo mas Riba
Lo mas Anglada demunt
Lo mas Prat
Lo mas Solivar
Lo mas Camps ques conreha

Tots aquests XVII fochs son desglesia

f. 226 - 226 v Porqueres

Lo dit jorn e any lo desus dit Pere Anglade en nom dels poblats en dite parroquia vasalls del dit senyor abat en poder del qual havie jurat Pere Lutir e Pere Vila demunt de dite parroquia segons fa ffe lo dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera los devall scrits

homens desglesia

Primo Pere Port
Romans Torra
Johan Ginebrada
Barthomeu de Sent Barthomeu
Anthoni Mata mala
Ffranci Torrent mal
Johan de Matella
Bernat Morguat
Johan Vilabella devall
Pera Vila devall
Lo mas Vilar o Sorts lo qual te madona Margarida Vilara
Baldiri Merques
Sabestia Bruguada
Pere Lutir
Pere Vila demunt
Guabriell Argilaguer
Barthomeu Rovira
Bernat Vilalba demunt
Johan Montalt
Lo mas Baylba lo qual posehex en Pere Roure de Sent Visens de Camos
Lo mas Colomar lo qual te e posehex en Ffranci Vilademi major de dies de Banyolles
Tots aquests XXI fochs son desglesia

f. 222 v - 227 Ffont Cuberta

Lo dit jorn e any lo desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vesalls del dit senyor abat en poder del qual havien jurat Bernat Migavila e Feliu Ros de dite parroquia segons fa ffe lo desus dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera los devall scrits son desglesia

Primo Johan Frexanet
Ffeliu Ros
Johan Perer
Pere Armadas
Narsis Panells
Johan Figuarolla
Marturia Steriolla
Bernat Migevila
Pere Guau
Barthomeu Guaday
Lo mas Moradelt
Lo mas Salt que te en Miquell Rovira
Lo mas Grifeu que te Bernat Migevila
Lo mas Coma
Tots aquests XIII fochs son desglesia

f. 227 Serinya

Lo dit jorn e any desus dit lo desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vasalls del dit senyor abat en poder del qual han jurat Baldiri Soler e Pere Casals mija major de dies de dite parroquia segons fa fe lo desus dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera los devals scrits que son desglesia

Primo Johan Siges

Vesens Quintana

Baldiri Soler

Miquell Oliu

Gabriel Bach

Johan Casals demunt

Pere Casals miga

Ffranci Caselles demunt

Jaume Torrent

Lo mas Costa

Bonanat Bruguera que te lo mas per arendament del senyor abat

Lo mas Massot sta en poder del senyor abbat

Lo mas Rocha sta en poder sel senyor abat

Tots aquests XIII fochs son desglesia

f. 227 v Sent Visens de Camos

Dit jorn e dit any lo desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vasals del dit senyor abat en poder del qual han jurat en Marturia Foselles e Marturia Oliveres de dite parroquia segons fa ffe lo desus dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera los devall scrits son desglesia

Primo lo mas Barthomeu

Lo mas Gem Berenguer

Lo mas Foselles

Lo mas Pugoll

Lo mas Mir

Lo mas Vilar

Lo mas Leopart

Lo mas Soliveres

Lo mas Ros

Lo mas Verdera

Lo mas Vilarnau

Lo mas Prat devall o Moner

Lo mas Puig

Lo mas Johan

Lo mas Roura

Lo mig mas Poador com laltre meytat es real

Lo mas Casadevall

Lo mas Julia

Lo mas Dalmau
Lo mas de les Ferreres
Lo mas Boneta
Lo mas Fornes

Tots aquests XXII fochs son desglesia

ff. 227 v - 228 Mianegues

Dit die e any desus lo desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vasalls del dit senyor abat en poder del qual havien jurat Anthoni Casadevall de dite parroquia segons fa ffe lo dit Miquell Batlle notari migensant jurament dix e advera los devall scrits desglesia

Primo Jaume Amich
Pere Guardiolla
Anthoni Casadevall
Miquell Vila per lo mas Montada
Lo mas Oriol lo qual conreha en Pere Barthomeu braser en la vila de Banyolles
Tots aquests V fochs son desglesia

f. 228 Usay

Lo dit jorn e any lo desus dit en Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vasalls del dit senyor abat en poder del qual havie jurat Pere Ordís de dite parroquia dix e advera los devall scrits son desglesia

Primo Bernat Miquell
Pere Ordís
Pere Casademunt
Johan Rocha stant al mas Casanova demunt
Marturia Casanova devall
Rocha Vilana

Tots aquests son desglesia VI ffochs

f. 228 Guamell

Lo desus dit Pere Anglada et cetera

Primo lo mas Bret
Lo mas Lucia
Lo mas Pugada

Aquests fochs III son de la sglesia

f. 228 v Veynat de Lavanera parroquia de Crespia

Lo desus dit Pere Anglada et cetera

Primo lo mas Marcho

Lo mas Liarsis o Lavaneres
Lo mas Lavanera devall
Lo mas Costa

Aquests IIII fochs desglesia a raho de VIII sous per foch

f. 228 v **Pugernolff**

Lo desus dit Pere Anglada en nom dels poblats en dite parroquia vesalls del dit senyor abat en poder del qual havien jurat Johan Vidal batlle e Miquell Xergua de dite parroquia segons ffa ffe

Primo Johan Vidal alias Batlle
Johan Puig
Johan Coma
Miquell Xergua

Aquests IIII fochs son desglesia

f. 228 v - 229 **Banyolles** fora la vila

Lo desus dit Pere Anglada lo dit die e any et cetera

Primo Anthoni Riera
Steve Pugoll
Pere Seque
Anthoni Rabassa
Bernat Ffexes
Johan Bou
Ponç Sala
Ffrancesch Brugada
Johan Palau
Bernat Hort
Johan Arenich
Pere Migevila
Marturia Clos
Ramon Usay
Pere Puig dessa
Pere Tussi
Matheu Pages
Johan Matheu
Baldiri Tassi alias Dalmau
Anthoni Castello
Baldiri Puig della
Lo mas Fabregua que te Matheu Fferrer
Lo mas de Sent Marturia que te en Ponç Font
Lo mas Argelagua que te en Pere Arguelagua
Lo mas Cosseliu que te lo senyor abat
Lo mas Campolier

Tots aquests XXVI fochs son desglesia

f. 230 La Mota es real

A III de nohembre any demunt dit en Pere Mir de dite parroquia de la Motha migensant jurament dix e advera los devall scrits e son desglesia

Primo Johan Coma
Salvador Coll
Miquell Riera
Pere Mir
Lo mas Serra
Miquell Puigsech
Pera Mota
Bernat Vilar

Los quals demunt dits VIII fochs son desglesia que a raho de VIII sous per foch son III lliures III sous

f. 241 Sent Andreu des Terria

es de la vaguaria de Gerona

A XXVIII de octubre any demunt dit en Miquell Sola de dite parroquia de sent Andreu dix e advera los devall scrits e ser desglesia

Primo Miquell Sola
Pere Portell
Pere Miga
Lo mas Font que te lo dit Pere Miga
Lo mas Vengut que te Cinoll de Olivars

Los quals V fochs son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen II lliures XXXX sous

f. 241 v Pedrinya

A XI de abril any demunt dit en Pere Masso jura e advera los devall scrits

Primo Pere Masso
Mas Balaguer

Aquests II fochs son franquers a raho de XXXIII sous valen LXVIII sous

Desglesia

Pere Casadevall
Polit Balaguer
Pere Vilanova
Miquell Puig
Jaume Costa

Aquests V fochs son desglesia a raho de VIII sous per foch valen II lliures XXXX sous

Real

Bernat Nadal hom real XVII sous

f. 247 Vilafraser
es de la vaguarie

A III de nohembre any demunt dit en Pere Carrera de dite parroquia de Vilafraser migensant juramen dix e advera los devall escrits

Franquers
Primo Bernat Garau
Pere Miquell

Aquests son franquers a raho de XXXIII sous per foch vall LXVIII sous

Desglesia
Anthoni Puig
Pere Carera
Jaume Corretger
Johana Pagessa
Johan Renart
Anthoni Miquell Serran
Gabriel Domenech
Berthomeu Rosello
Miquell Riba

Aquests VIII fochs demunt dits son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen III lliures XII sous LXXII sous

f. 250 v Crespia
es de la veguarie de Basalu

A XVIII de nohembre any desus dit lo discret mossen Jaume Coll prevere de la Seu de Gerona jura los homens desglesia de vall scrits los altres an peguat ab la veguarie de Barchelona

Primo Johan Riba
Pere Domenech
Pere Sanç
Pere Martins
Pere Garau
Johan Pere Ferrer

Suma Crespia ab los fochs XXXXVIII sous

ff. 250 v - 251 Ridellots de la Creu
es de la veguarie

A XVIII de nohembre any predit en Pere Feliu del dit loch migensant jurament dix e advera los devall scrits

Primo Barthomeu Prat

Pere Ffont

Pere Cademunt

Ffranci Pages

Miquell Fferrer

Barthomeu Sunyera

Francesch Aurich

Pere Feliu

Lo mas Oliba que te lo dit Cademunt Pages

Lo mas Soler que te en Franci Pages

Lo mas Batlle que te en Miquell Ferrer

Aquests XI fochs demunt dits son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen LXXXVIII sous

Franquer

Miquell Feliu

Miquell Cabanyer

Aquests son franquers a raho de XXXIII sous valen LXVIII sous

f. 254 v **Santa Loguaya dez Sterria**

es de la beronia de Vila de Mulls

A V de desembre any demunt dit en Miquell Coronas alias Casadevall de dite parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia

Primo Mer Ylla

Miquell Vidal

Lo mas Fulla devall

Lo mas Ros

Lo dit Miquel Coronas alias Casadevall

Aquests V fochs son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen II lliures XXXX sous

Mitges

Miquel Pradres

Miquell Amalrich

Johan Garau

La mitat se tene per la sglesia e laltra mitat pel vescompte de Peralada XII sous

f. 255 **Vilamari**

es de la baronia de Vila de Mulls

A X de janer any desus dit en Miquell Vilert de dite parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia

Primo Ffrancesch Canal
Miquell Guori
Miquell Royran
Johan Vilert demunt
Demia Servia
Narsis Puyades
Miquell Vilert
Lorens Vilardell
Johan Sobiran

Aquests VIII fochs demunt dits son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen III lliures XII sous LXXII sous

f. 255 v Gallines
es de la baronia de Vila demulls

A XIII de janer any demunt dit en Johan Ferran texidor de dite parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia
Primo Johan Vila
Berthomeu Mercader
Pere Salla
Sabestia Casajau
Anthoni Pages
Bernat Guitart
Johan Ferran

Aquests VII fochs demunt dits son desglesia a raho de VIII sous per foch valen II lliures XVI sous LVI sous

Miger
Bartomeu Texidor mig desglesia e mig de mossen Belloch gentill homa IIII sous

f. 255 Sent Mersall
es de la baronia de Vila de Mulls

A XVII de janer any demunt dit en Miquell Vila de dite parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Miquell Vila
Miquell Mari

Aquests son desglesia a raho de VIII sous per foch valen XVI sous

f. 256 Parets
es de la baronia de Vila de Mulls

A XXI de janer any desus dit en Johan Torrent de dite parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia
Primo Steve Madinya
Jaume Fferran
Pera Batayer
Johan Torrent
Barthomeu Hom
Anthoni Geli
Guillem Batlle
Miquell Maure
Barthomeu Moresch
Marturia Compte

Aquests X fochs demunts dits son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen IIII lliures LXXX sous

f. 256 **Orffans**
de la baronia de Vila demulls

A XXVIII de janer any demunt dit en Miquell Ramis dite perroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia
Primo Jaume Guay
March Rohart
Miquell Ramis

Aquests III ffochs son desglesia a raho de VIII sous per foch valen XXIII sous XXIII sous

f. 256 v **Terradelles**
es de dite baronia

A dit jorn e dit any en Andreu Feliu de dite perroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia
Steve Texidor
Andreu Ffeliu

Aquests son desglesia a raho de VIII sous valen XVI sous

f. 260 **Sponella** es beronia

Al primer de març any MCCCCLXXXIII en Miquell Bofill del veynat de **Marti** de perroquia i terme de Sponella mingensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia
Primo Pere Quer
Johan Pasqual
Johan Rostell

Lo mas Vengut ronech

Aquests III fochs son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen I liura XII sous XXXII sous

ff. 261 - 261 v Lo veynat del Vilar
de parroquia de Terradelles

A VI de ffraber any MCCCCLXXXVIII en Francesch Oliveres dels dits veynats e parroquia migensant jurament dix e advera los devall scrits

Desglesia

Primo Ffrancesch Oliveres

Narcis Alech

Jaume Spital

Miquell Geli

Anthoni Geroni

Lorens Guiffreu

Lo mas Marti que te dit Nalech

Lo mas Casademont que te Gifreu

Aquests VIII fochs demunt dits son desglesia que a raho de VIII sous per foch valen III lliures III sous LXIII sous

RESUM DEL MARIDATGE DE 1491 I DEL FOGATGE DE 1497

Maridatge de 1491 Fogatge de 1497

	esgl.	reial franq.	TOTAL	laics	relig.	TOTAL
<i>Banyoles</i>	120		120	135	34	169
Banyoles (fora vila)	26		26	22		22
Guèmol	3		3	3		3
	149		149	160	34	194
<i>Camós</i>						
Sta. Maria de Camós				11		11
St. Vicenç de Camós	22		22	27	3	41
	22		22	38	3	41

	esgl.	reial	franq.	TOTAL	laics	relig.	TOTAL
Cornellà del Terri	37	16		53	14		14
Borgonyà del Terri					8		8
Corts					19	5	24
Ermedàs					4		4
Pujals dels Cavallers					11		11
Pujals dels Pagesos					12		12
Ravós	15			15	14	1	15
St. Andreu del Terri	5			5	5	1	6
Sta. Llogaia del Terri	8			8	16	1	17
Sorts					16		16
	65	16		81	119	8	127
Crespià	16	6		22	35	2	37
Llavanera	4			4			
Pedrinyà	5	1	2	8			
	25	7	2	34	35	2	37
Esponellà					36	2	38
Centenys	8	2		10	10	1	11
Martís	4			4			
Fontcoberta	22	7		29	32	2	34
Vilavenut	9			9	10	1	11
	31	7		38	42	3	45
Palol de Revardit					19	1	20
Mota, La		8		8	10	1	11
Riudellots de la Creu	11		2	13	9		9
	11	8	2	21	38	2	40
Porqueres	21			21	16	1	17
Descalç	2			2	5		5
Mata	9			9	5		5
Merlant	1	2		3	5		5
Miànigues	6			6	4		4

	esgl.	reial franq.	TOTAL	laics	relig.	TOTAL
Pujarnol	6	1	7	10	2	12
Usall	7		7	7	1	8
	52	3	55	52	4	56
<i>St. Miquel de Campmajor</i>	5		5	17	1	18
Briof	2		2	2		2
Falgons		2	2	15	1	16
St. Martí de Campmajor	5		5	8		8
Ventajol	5		5	4		4
	17	2	19	46	2	48
<i>Serinyà</i>	25	18	43	42	2	44
	25	18	43	42	2	44
<i>Vilademuls</i>				11		11
Galliners	8		8	17	2	19
Ollers				15	1	16
Orfes	3		3	16	2	18
Parets	10		10	10	1	11
St. Esteve de Guialbes				19	2	21
St. Marçal de Quarentella	2		2	18		18
Terradelles	2		2	7		7
Viladamí				5	1	6
Vilafreser	9	2	11	12		12
Vilamarí	9		9			
Vilar de St. Andreu, El	8		8	6		6
	51	2	53	136	9	145

BIBLIOGRAFIA

- BERTRAN, Prim. "Notes de demografia i onomàstica lleidatanes de finals de l'Edat Mitjana. El fogatge de 1491", dins *Acta Historica et Archaeologica Medievalia*, 1. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, pp. 143-171. Barcelona 1980.
- BERTRAN, Prim. "La col·lecta del "maridatge" de 1496 al bisbat d'Urgell", dins *Urgellia V. La Seu d'Urgell* 1982, pp. 305-330.

- CASTELLVELL, Ventura, *FUCHO, Felip*, VINAIXA, Joan Ramon. *Un cens del segle XV. Els habitants de la batllia de Miravet i les comandes d'Ascó, Horta i Vilalba segons un maridatge del 1492*. En premsa.
- GARCIA CARCEL, Ricard. *Población, jurisdicción y propiedad del Obispado de Gerona*.
- MARTÍNEZ RUIZ, Maria Vicenta. *Siglos XIV- XVII*. Col·legi Universitari de Girona. Girona 1976.
- IGLÉSIES, Josep. "El fogaje de 1365-1370", dins *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, vol. XXXIV (1962), pp. 255-261.
- IGLÉSIES, Josep. *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*, 2 volums. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona 1979.
- IGLÉSIES, Josep. *La població de les vegueries de Tarragona, Montblanc i Tortosa, segons el fogatge de 1496*. Associació d'Estudis Reusencs. Reus 1987.
- IGLÉSIES, Josep. "L'empadronament moro a Catalunya als anys 1496 i 1515", dins *Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey*, vol. II, pp. 269 a 286. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona 1988.
- IGLÉSIES, Josep. *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*, 2 volums. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona 1991.
- LLOVET, Joaquim. "Sobre la data de l'anomenat 'primer cens de Catalunya'", dins del *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, III-IV. Barcelona 1954-1955.
- PONS i GURI, J.M. "Un fogatjament desconegut de l'any 1358", dins del *Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras*, XXX, pp. 323-498. Barcelona, 1963-1964.